

ЛИТОВСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФИЦІАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

46.

KURYER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 10-го Іюня — 1838 — Wilno. Piątek. 10-go Czerwca.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Санктпетербургъ, 2-го Іюня.

Высочайшею Грамотою, 21-го Апрѣля, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ *Св. Владимѣра Божіаго Креста второй степени*, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Обрѣзковъ*.

— Высочайшею Грамотою, 30-го Апрѣля, Всемилостивѣйше пожалованъ Кавалеромъ ордена *Св. Анны 1-й степени*, Генералъ-Маіоръ *Мехти-Кули-Ханъ Карабахскій*.

— Состоящему при III Отдѣленіи Собственной Его Императорскаго Величества Канцеляріи, Дѣйствительному Статскому Совѣтнику *Саетинскому*, Всемилостивѣйше пожалованы въ вѣчное и потомственное владѣніе двѣ тысячи пять сотъ десятинъ земли.

— Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ, дарованную въ 1835 году на три года Таганрогскому купечеству льготу, продолжить еще на три года, на слѣдующемъ основаніи: 1) Если срокъ платежа пошлинъ за привезенные къ Таганрогскому порту иностранные товары прійдется послѣ 15 Октября, то взысканіе пошлинъ за нихъ, по желанію плательщиковъ, отлагать до 15-го Іюля, и согласно съ симъ, отсрочить по 15-е Іюля текущего года платежъ пошлинъ за тѣ товары, коимъ срокъ, по прежнему Положенію, долженъ былъ кончиться 15-го Мая. 2) Что касается до такихъ товаровъ, которыми срокъ платежа пошлины наступитъ во второй половинѣ Іюля, въ Августѣ, Сентябрѣ, и въ первой половинѣ Октября, то за оныя пошлина взыскиваться должна на обыкновенномъ основаніи, немедленно по наступленіи срока.

— Государь Императоръ, Всемилостивѣйше уволивъ Г. Министра Статсъ-Секретаря Царства Польскаго, Графа *Грабовскаго*, въ отпускъ съ 1-го сего Мая, на восемнадцать мѣсяцевъ, для поправленія здоровья, исправленіе означенной должности его Высочайше возложить изволилъ на Товарища его, Дѣйствительнаго Статскаго Совѣтника *Туркула*, который въ продолженіе отсутствія Графа *Грабовскаго* и будетъ входить въ сношенія со всеми мѣстами и лицами по дѣламъ Царства.

— Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ: должность Финляндскаго Генералъ-Губернатора и Командующаго войсками, въ Финляндіи расположенными, исправлять, во время отсутствія Князя *Меншикова*, Помощнику его, Генералъ-Лейтенанту *Теслеву*.

— Государь Императоръ, согласно представленію Г. Генералъ-Адъютанта Князя *Трубецкаго*, изъявилъ Высочайшее соизволеніе, чтобы въ члены или сотрудники Комитета, учрежденнаго для разбора нищихъ и изысканія способовъ къ искорененію нищеты въ С. Петербургѣ, принимать тѣхъ благотворительныхъ людей, которые своими дѣйствіями и пожертвованіями докажутъ усердіе къ дѣлу попеченія о нищихъ, смотря по важности ихъ дѣйствій и значительности пожертвованій, съ тѣми правами и обязанностями, какія постановлены въ данныхъ Коми-

Санкт-Петербург, 2-го Czerwca.

Презъ Найвызшы Дыпломатъ, 21-го Квѣтня, Найтаскавіей мianowany Кавалеромъ orderu *Sw. Włodzimierza wielkiego krzyża drugiego stopnia*, Rzeczywisty Radzca Stanu *Obreskow*.

— Презъ Найвызшы Дыпломатъ, 30-го Квѣтня, Найтаскавіей мianowany Кавалеромъ Orderu *Sw. Anny 1-go stopnia*, Jenerat-Major *Mechti-Kuli-Chan-Karabachski*.

— Zostającemu przy III oddziale Własnej Jego Cesarskiej Mości Kancelaryi, Rzeczywistemu Radcy Stanu *Sagłyńskiemu*, Найтаскавіей даровано на вѣчное і dziedziczne posiadanie два тысяце pięćset dziesięcin ziemi.

— Cesarz Jego Mość Najwyżej rozkazać raczył, дарowaną w roku 1835 na trzy lata kupiectwu Taganrogskiemu ulgę, przedłużyć jeszcze na trzy lata, na ośnowie następującej: 1) Jeżeli termin opłaty poszlin za przywiezione do portu Taganrogskiego towary zagraniczne przypadnie po 15-m Październiku, tedy uzyskanie poszlin za nie, na żądanie opłacających, odkładać do 15 go Lipca, i zgodnie z tém, odłożyć termin do 15 go Lipca roku bieżącego opłaty poszlin za te towary, którym termin, podług ustawy uprzedniej, powinien był ukończyć 15-go Maja. 2) Co się ściąga do takich towarów, których termin opłaty poszliny nastąpi w drugiej połowie Lipca, Sierpnia, Września i w pierwszej połowie Października, tedy za nie poszlina uzyskiwać się powinna na ośnowie zwyczajnej, niezwłocznie po nastaniu terminu.

— Cesarz Jego Mość, Найтаскавіей uwolniwszy P. Ministra Sekretarza Stanu Królestwa Polskiego, Hrabie *Grabowskiego*, na urlop od 1-go teraźniejszego Maja, na ośmnaście miesięcy, dla poprawienia zdrowia, sprawowanie pomienionego jego obowiązku, Najwyżej poruczyć raczył jego Towarzyszowi, Rzeczywistemu Radcy Stanu *Turkułowi*, który, przez czas nieobecności Hrabie *Grabowskiego* będzie też znaszał się ze wszystkimi urzędami i osobami w interesach Królestwa.

— Cesarz Jego Mość, Najwyżej rozkazać raczył, obowiązek Finlandzkiego Jenerał-Gubernatora i Dowodzącego wojskami, w Finlandyi rozłożonemi, sprawować, w czasie nieobecności Xięcia *Menszykowa*, jego Pomocnikowi, Jenerał-Porucznikowi *Tieślewu*.

— Jego Cesarska Mość, zgodnie z przedstawieniem P. Jenerał-Adjutanta Xięcia *Trubeckiego*, oświadczył Najwyższe zezwolenie, ażeby do liczby członków czyli współpracowników Komitetu, ustanowionego do rozgatkowania żebraków i obmyślenia środków do wykorzenienia żebractwa w S. Petersburgu, przyjmować te osoby dobroczynne, które przez swe działania i ofiary dowiodą gorliwości w rzeczy pieczołowitości o żebrakach, uważając podług ważności ich działań i ilości ofiar, z temi prawami i obowiązkami, jakie są ustanowione w danych Komitetowi prawidła, przedsta-

тету правилъхъ, представляя о членахъ на Высочайшее утверждение, по заведенному порядку.

— Уволенному отъ службы, Дѣйствительному Статскому Совѣтнику Дмитрію *Ермолаеву* выдана изъ Министерства Финансовъ, 30-го Апрѣля, десятилетняя привилегія на новый способъ винокурения, состоящей въ изобрѣтенномъ имъ приготовленіи дрождей, превращающихся въ углекислый газъ. (С. П.)

— Его Императорское Величество, по представленію Г-на Министра Финансовъ, въ 8 день Февраля, Высочайше соизволилъ на дозволеніе С. Петербургскимъ купцу Карлу Эберту и аптекарю Людвигу Штрауху и Бобруйскому купцу Вульфъ Резингу, учредить, по составленному ими уставу, компанію на акціяхъ, для содержанія пароходства по Днѣпру и другимъ впадающимъ въ него рѣкамъ.

— Сочинитель книги: *Записки Русскаго Путешественника*, Коллежскій Совѣтникъ *Глаголевъ*, имѣлъ счастье поднести Государю Императору, чрезъ Г-на Министра Народнаго Просвѣщенія, экземпляръ своего сочиненія, который удостоенъ Его Величествомъ благосклоннаго принятія. Г-нъ Глаголевъ имѣлъ счастье поднести также экземпляръ книги своей Ея Императорскому Величеству Государынѣ, и Ея Величество, удостоивъ книгу сію благосклоннаго принятія, Всемилоостивѣйше соизволила изъявить сочинителю Высочайшее Ея Величества благоволеніе. Третій экземпляръ былъ представленъ Государю Наслѣднику Цесаревичу, и Его Императорское Высочество, соизволивъ принять съ благосклонностію сію книгу, поручилъ Министру Народнаго Просвѣщенія объявить сочинителю благодарность отъ имени Его Высочества.

— Государь Императоръ, удостоивъ благосклоннаго принятія поднесенный Его Величеству, Г. Министромъ Народнаго Просвѣщенія, экземпляръ переведеннаго съ французскаго дѣвицею Зражевскою сочиненія: *Пустынный Чимборазскій*, во вниманіе къ похвальнымъ трудамъ ея, Всемилоостивѣйше изволилъ пожаловать Г-жѣ Зражевской золотыя часы.

— Государыня Императрица, удостоивъ благосклоннаго принятія поднесенную Ея Величеству книгу, подъ заглавіемъ: *Briefe über den Gottesdienst der morgenländischen Kirche* переведенную съ Русскаго Докторомъ *фонъ Муральтомъ*, Всемилоостивѣйше пожаловала переводчику драгоценный брилліантовый перстень. (О. Г. Ц. II.)

— По Указу Его Императорскаго Величества, Правительствующій Сенатъ слушалъ рапортъ Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ, что Г. Виленскій Военный Губернаторъ, Гродненскій, Бѣлостокскій и Минскій Генераль-Губернаторъ, уведомляя Г. Министра, что Таурогенское шоссе, которое, по Высочайшей волѣ Его Императорскаго Величества, устроивался подъ его распоряженіемъ, окончательно сооруженъ, и что проездъ по оному будетъ открытъ около 25 Апрѣля сего года, сообщилъ ему Г. Министру планъ Таурогенскаго шоссе, по коему размѣщеніе почтовыхъ станцій, показано въ слѣдующемъ порядкѣ: отъ Прусской границы до Таурогеа 7 вер., отъ Таурогеа до Нескучнаго 22 вер., отъ Нескучнаго до Црицыной 22 вер., отъ Црицыной до Миловидова 1½ вер., отъ Миловидова до Буби 20½ вер. и отъ Буби до Шавли 13½ вер. Онъ Г. Министръ Внутреннихъ Дѣлъ представилъ о семъ Правительствующему Сенату, для учиненія зависящаго распоряженія, къ приведенію вышеизложеннаго во всеобщую извѣстность.

— Правительствующій Сенатъ слушалъ предложевіе Господина Министра Юстиціи, Тайнаго Совѣтника и Кавалера Дмитрія Васильевича Дашкова, что со стороны нѣкоторыхъ мѣстныхъ Начальниковъ Губерній возникъ вопросъ: слѣдуетъ ли прибавочное жалованье Предсѣдателямъ Судебныхъ Палатъ, въ губерніяхъ, гдѣ назначеніе ихъ зависитъ отъ выбора Дворянства, производить, на основаніи Именнаго Высочайшаго указа, даннаго Правительствующему Сенату 28 Апрѣля 1837 года, изъ общихъ суммъ земскаго сбора, или изъ частнаго сбора съ однихъ помѣщичьихъ крестьянъ. По поводу сего входилъ онъ Господинъ Министръ съ представленіемъ въ Государственный Совѣтъ, который, по соображеніи онаго, мнѣніемъ своимъ, удостоеннымъ Высочайшаго утвержденія 25 минувшаго Апрѣля, положилъ: 1. Назначенія по Высочайшему Указу 28 Апрѣля 1837 года, прибавки жалованья Предсѣдателямъ Палатъ въ губерніяхъ, гдѣ опредѣленіе ихъ зависитъ отъ избранія Дворянъ, не исключая и тѣхъ, гдѣ мѣста сіи занимаются еще чиновниками отъ Короны, производить изъ общихъ суммъ земскаго сбора. 2. Привести настоящее положеніе въ дѣйствіе по всемъ губерніямъ съ 1-го Января текущаго года. (Опублик. Прав. Сен. 18 Мая 1838 г.) (С. В.)

вѣщая о члѣнках на Найвысшее утверждение, подлугъ заведеннаго порядка.

— Уволенному отъ службы Рѣчывистому Радзѣ Стану Димитрову *Јермолаеву* выдано зъ Министерствомъ Скарбу, 30-го Квѣтня, десятилетній привилегія на новы способъ пѣдженія вѣдки, залежачу на выналежонѣмъ пржезѣнъ пржеготованія дрождзѣ, замѣняющахъ сѣ въ газъ вѣглову. (Р.Р.)

— ЈЕГО СЕСАРСКА МОЩЬ, въ skutекъ представлення Министра Скарбу, рачытъ на дню 8-го Lutego зezwolić, на дозволеніе купцовъ petersburskiemu Karolowi Ebert i aptekarzowi Ludwikowi Srauch, tudzież bobrujskiemu kupcowi Wulfowi Resing, utworzyć, podługъ ułożonego przez nichъ projektu, towarzystwo на акцыахъ, въ celu urzаdzenia żeglugi parowemi statkami на Dnieprze i innychъ wpadającychъ do niego rzekachъ.

— Авторъ дзѣла подъ tytułem: *Pamiętniki Rosyjskiego wędrownika*, Radzca Kollegialny Głagolew, miał zaszczytъ złożyć NAJJAŚNIEJSZEMU PANU, за pośrednictwemъ Ministra oświecenia publicznego, exemplarzъ swego dзѣла, który Jego CESARSKA MOŚĆ Najłaskawiej przyjąć raczył. P. Głagolew miał także zaszczytъ złożyć exemplarzъ tegoż dзѣла NAJJAŚNIEJSZEJ CESARZOWEJ, i Jej CESARSKA MOŚĆ, łaskawie je przyjąwszy, raczyła oświadczyć autorowi Najwyższe Swe zadowolenie. Trzeci exemplarzъ złożony został Jego CESARSKIEJ WYKOSCI NASTĘPCY Tronu, który, przyjąwszy łaskawie to dзѣło, polecił Ministrowi Oświecenia oświadczyć autorowi w imieniu Swojemъ podziękowanie.

— NAJJAŚNIEJSZY PAN, zaszczyciwszy łaskawѣмъ przyjęciemъ złożony Jego CESARSKIEJ MOŚCI przez Ministra Oświecenia exemplarzъ przełożonego z francuzkiego, przez Pannę Zrażewską, dзѣла podъ tytułem: *Pustelnikъ z Chimboraasso*, w ocenieniu pożytecznej jej pracy, Najłaskawiej udarować ją raczył złotymъ zegarkiemъ.

— NAJJAŚNIEJSZA PANI, przyjąwszy łaskawie ofiarowane Sobie dзѣło podъ tytułem: *Briefe über den Gottesdienst der morgenländischen Kirche*, tlómaczone z Rossyjskiego przez Doktora von Muralt, raczyła udarować tlómacza kosztownymъ brylantowymъ pierścieniemъ.

— Wedle Ukazu Jego CESARSKIEJ MOŚCI, Rządzący Senatъ słuchali raportu P. Ministra Spraw Wewnętrznychъ, że P. Wileński Wojenny Gubernator, Grodzieński, Białostocki i Miński Jenerał-Gubernator, uwiadamiającъ tegoż P. Ministra, że szosse Taurogieńskie, które z Najwyższej woli Jego CESARSKIEJ MOŚCI, budowane było podъ jego rozporządzeniemъ, ostatecznie zostało ukończone, i że przejazdъ po niѣмъ będzie otworzony około 25-go Kвѣтня roku terażniejszego, przesłałъ P. Ministrowi planъ szosse Taurogieńskiego, na którymъ umieszczenie stacyjъ pocztowychъ oznaczane w porządku następującymъ: od granicy Pruskiej do Taurogowъ 7 wiorst, od Taurogów do Nieskuczного 22 wiorsty, od Nieskuczного do Carycynеy 22 wiorsty, od Carycynеy do Miłowidowa 17½ wiorst, od Miłowidowa do Bubi 20½ wiorst, i od Bubi do Szawel 13½ wiorst. P. Minister Spraw Wewnętrznychъ przedstawiłъ o tѣмъ Rządzącemu Senatowi, dla uczynienia залежачего rozporządzenia, około przyprowadzenia wyżej opisanego do powszechnej wiadomości.

— Rządzący Senatъ słuchali przełożenia Pana Ministra Sprawiedliwości, Radzcy Tajnego i Kawalera Dymitra Wasilewiczа Daszkowa, że ze strony niektórychъ miejscowychъ Naczelnikówъ Gubernijъ wynikło zapytanie: czy należy płacę dodatkową Prezydentomъ Izбъ Sądowychъ w Guberniachъ, gdzie ichъ naznaczenie zależy od wyboru Dworzanstwa, wydawać, na ośnowie Imiennego Najwyższego Ukazu, danego Rządzącemu Senatowi 28 Kвѣтня 1837 roku, z ogólnychъ summъ poboru ziemskiego, czy też z prywatnego poboru z samychъ włościanъ obywatelskich. Z tego powodu czyniłъ tenъ P. Ministerъ przedstawienie do Rady Państwa, która, po rozpatrzeniu tego przedstawienia, przez opinią swoję, Najwyżejъ utwierdzoną 25-go zeszłego Kвѣтня, postanowiła: 1) Naznaczone podługъ Najwyższego Ukazu 28-go Kвѣтня 1837 roku, dodatki do płacy Prezydentomъ Izбъ w Guberniachъ, gdzie ichъ naznaczenie zależy od wyboru Dworzan, nie wyłączaającъ i tychъ, gdzie te posady zajmowane są jeszcze przez urzędnikówъ od Korony, wydawać z ogólnychъ summъ poboru ziemskiego. 2) Niniejsze postanowienie przyprowadzić do skutku we wszystkichъ Guberniachъ od 1-go Stycznia roku bieżącego. (Op. przezъ R. S. 18-go Maja 1838 roku.) (G.S.)

Статистическія свѣдѣнія о состояніи Бѣлостокской Области.

Въ Бѣлостокской Области находится: уѣздныхъ городовъ, включая и областной 4, заштатныхъ городовъ 15; помѣщичьихъ мѣстечекъ 9, селеній, колоній, урочищъ и хуторовъ 1,690. Жителей обою пола, не считая войска, числится 227,106 душъ, обитающихъ на пространствахъ 688,487 десятинъ земли, изъ коихъ подъ дорогами, водами и болотами состоятъ 29,600 десятинъ, а остальное количество подъ усадьбами, пашнями, сѣнокосами и лѣсами. Въ Области имѣется церквей, каменныхъ 25, и деревянныхъ 90, монастырей 6, у праздничныхъ Римско-Католическихъ монастырей 5: Татарская мечеть 1, Еврейскихъ школъ 29; казенныхъ домовъ, занимаемыхъ присутственными мѣстами, училищами, почтовыми конторами, казначействами, больницами и острогами 28. Учебныхъ заведеній: гимназій 1, и уѣздное училище 1; въ коихъ обучающихся 586; приходскихъ училищъ 20, въ нихъ обучающихся 670; Духовная Римско-Католическая Семинарія 1, и уѣздное Греко-Унитское духовное училище 1; больницъ 3, военный госпиталь 1, богадѣльня 2; число всѣхъ фабрикъ и заводовъ простирается до 63, изъ коихъ 33, суконныхъ. Главная промышленность жителей Бѣлостокской Области есть хлѣбопашество. Остающийся отъ мѣстнаго продовольствія жителей хлѣбъ вывозится за границу. Нѣкоторые изъ помѣщиковъ и купцовъ занимаются сплавливаніемъ за границу торговаго лѣса. Выдѣлываемыя на суконныхъ фабрикахъ сукна продаются въ области, и отправляются во внутреннія губерніи.

Варшава, 12-го Іюня.

Его Свѣтлость Фельдмаршалъ Князь Варшавскій, вчера вечеромъ отправился въ Брестъ-Литовскій; завтра ожидаютъ его обратно. (G. C.)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Франція.

Парижъ, 2-го Іюня.

Слышно, что записки Князя Таллейрана по желанію покойнаго изданы будутъ въ свѣтъ по смерти трехъ особъ, которыя еще живы. Нѣкоторые утверждаютъ, что впрочемъ подлежить сомнѣнію, что Секретарь Князя переписывавшій эти записки на бѣло, вернулъ съ нихъ копію сохранивъ у себя.

— *Messenger* уведомляетъ о сохраненіи двухъ весьма важныхъ документовъ. Одинъ изъ нихъ есть рапортъ Князя Таллейрана къ Императору Наполеону, въ которомъ объясняются причины, почему должно было разстрѣлять Князя д'Энгіенскаго. Они подписаны полными именами и прозваніемъ Князя то есть: *Charles Maurice Talleyrand*. Другой документъ есть письмо касающееся Испанской войны въ 1808 г., вполне одобряющее предположеніе Императора по сему предмету, какъ очень соответствующее политикѣ Людовика XIV.

— *Жур. Преній* въ одномъ изъ послѣднихъ своихъ номеровъ пишетъ слѣдующее. „Терпѣливость нашего Правительства по дѣламъ съ Мексикою дошла до крайности. Французская эскадра начала блокировать тамошніе порты, при чемъ однакожь будетъ обращено должное вниманіе на торговлю нейтральныхъ народовъ. Если Мексиканское Правительство руководствуясь благоразуміемъ удовлетворитъ многими и справедливыми домогательствами Франціи, тогда окажется, что умѣренность наша не можетъ быть почитаема слабостію. Французская эскадра осадитъ всѣ входы въ Мексиканскіе порты, чѣмъ разоритъ и уничтожитъ вдругъ финансовыя источники государства, неимѣющаго почти другихъ доходовъ кромѣ таможенныхъ. Такимъ образомъ Франція избѣжитъ непріятной необходимости употреблять рѣшительныя непріятельскія мѣры. Впрочемъ въ случаѣ нужды и того не можетъ опасаться, если только будетъ постоянно руководствоваться желаніемъ, защищать вездѣ отъ всякой напасти торговля дѣла и собственности своихъ подданныхъ. Подобная рѣшимость доставила уже Франціи успѣшный конецъ дѣла въ Гаити. Можетъ быть, что выгоды наши еще въ другомъ мѣстѣ Америки т. е. въ Буэнос-Айресѣ требовать будутъ подобныхъ дѣйствій, особенно, что и тамъ права Французовъ подобно какъ и въ Мексикѣ находятся въ опасности. Важность торговли нашей за границею давно уже служитъ предметомъ заботливости Г-на Моле а потому пріятно слышать, что онъ обратилъ на то вниманіе.”

— Извѣстный Докторъ Антомархи, лейбъ-медики Императора Наполеона на островѣ Св. Елены, умеръ 3 Апрѣля послѣ пяти дневной болѣзни въ Яго де Куба, гдѣ и похороненъ очень великолѣпно.

— *Жур. Temps* сообщаетъ: „Утверждаютъ, что Герцога Англемскій, весьма боленъ, чѣмъ опечалены всѣ приверженные къ старшей линіи Бурбоновъ, мы здѣсь говоримъ о благоразумныхъ особахъ по мнѣ-

Рисъ статистyczny obwodu Białostockiego.

Обвод Бѣлостокскій лѣчитъ міастъ powiatowych, łącznie z głównymъ міастemъ obwodowymъ 4; міастъ drugiego rzędu 15; prywatnychъ miasteczekъ 9; wsi, kolonij, osad i folwarków 1,690. Ludność jego, prócz wojska, składa się z 227,106 mieszkańców płci obojej, na przestrzeni ziemi wynoszącej 688,487 dziesięcin, z których 29,600, zajmują gościńce, wody i błota, a resztę zabudowania, pola, łąki i lasy. Obwód ma kościołów: murowanych 25 i drewnianych 90; klasztorów 6, suprymowanychъ klasztorówъ Rzymsko-Katolickichъ 5, meczetъ tatarski 1, bożnicę żydowskichъ 29; domówъ skarbowychъ, w których mieszczą się władze rządowe, szkoły, urzędy pocztowe, kassy, szpitale i więzienia, jest 28. Zakładówъ nankowychъ: gimnazjumъ 1, i szkoła powiatowa 1, w których uczniów 586; szkółekъ parafialnychъ 20, w tychъ uczącychъ się 670; Duchowne Seminarjumъ Rzymsko-Katolickiego wyznania 1, tudzież i szkoła dla Greko-Unickiego duchowienstwa; szpitalówъ 3, wojskowy 1, domówъ przytułku 2; fabrykъ jest w ogóle 63, pomiędzy temi 33 sukiennychъ. Główny przedmiotъ przemysłu mieszkańcówъ Obwodu Białostockiego stanowi rolnictwo. Zbывającą nad miejscową potrzebę ilośćъ zboża wywożą za granicę. Niektórzy obywatele ziemscy i kupcy spławiają także za granicę materiały leśne. Wyrabiane zaś na fabrykachъ sukna sprzedają się częścią na miejscu, a częścią wysyłane bywają wgłąbъ Rosyi.

(D.M.S.W.)

Warszawa, 12 Czerwca.

Яśnie Осьwiecony Feldmarszałekъ Xiąże Warszawski, z wczora przed wieczoremъ wyjechałъ do Brześcia Litewskiego; jest spodziewany dziś lub jutro z powrotemъ. (G.C.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Франція.

Парижъ, дня 2 Czerwca.

Слышае, że pamiętniki Xięcia Talleyranda wyjdą na widokъ publiczny, dopiero po zgonie trzechъ jeszcze żyjącychъ osobъ, a to stosownie do wyraźnej w tymъ względzie woli nieboszczyka. Niektóre osoby zapewniają, co jednakże podlega wątpliwości, że Sekretarzъ Xięcia, który te pamiętniki na czysto przepisywał, umiałъ z nichъ dostówną kopią przy sobie zatrzymać.

— *Messenger* donosi o zachowaniu dwóchъ bardzo ważnychъ dokumentówъ. Jednymъ zъ nichъ jest raportъ Xięcia Talleyranda do Cesarza Napoleona, obejmujący powody, rozstrzelanie Xięcia d'Enghien nakazujące. Są podpisane z umieszczeniemъ całychъ imionъ i nazwiska Xięcia, to jest: *Charles Maurice Talleyrand*. Drugimъ, jest pismo, dotyczące wojny Hiszpańskiej w roku 1808, pochwalające najzupełniej projektъ Cesarza w tymъ względzie, jako wielce odpowiedni polityce Ludwika XIV.

— W jednymъ zъ ostatnichъ numerówъ swoichъ, powiada *Journal des Débats*:— „Cierpliwośćъ Rządu naszego w sprawachъ z Meksykiem, stanęła u kresu swojego. Eskadra Francuzka, przywiodła do skutku blokadę portówъ tego kraju, przy czémъ jednakъ na handelъ narodówъ neutralnychъ, słuszny wzglądъ mianу będzie. Jeżeli Rządъ Meksykański, słuchającъ głosu rozumu, zaspokoi liczne i sprawiedliwe domagania się Francyi, wówczas покаже się, że umiarkowanie nasze nie może być uważane za słabość. Eskadra Francuzka osadzi wszystkie wnijsia do portówъ Meksykańskichъ, przezъ co zniszczy i znieśli jednymъ zamachemъ zasoby skarbowe kraju, żadnychъ prawie innychъ niemającego, próczъ z cełъ dochodówъ. Tymъ sposobemъ ujrzy się Francya uwolnioną od przykrej konieczności użycia ostatecznychъ krokówъ nieprzyjacielskichъ. Wszakże, w razie potrzeby i tychże rozpoczęcia lękać się nie może, jeżeli tylko stałymъ jej zamiaremъ będzie bronić wszędzie, przeciwko wszelkiej napaści, interesu handlowego i własności poddanychъ swoichъ. Podobna sprężystośćъ jużъ doprowadziła ją do pożądanego ukończenia sprawy Haitańskiej. Bydъ może, iż korzyśćъ наша jeszcze w innemъ miejscu Ameryki, to jest: w Buenos-Ayres, będzie wymagała podobnej demonstracyi, zwłaszcza, że i тамъ prawa, służące Francuzomъ, podobnie jakъ w Meksyku, są zagrożone. Wielkie znaczenie handlu naszego za granicą, było od dawna jużъ przedmiotemъ troskliwości Pana Моле; jaкожъ winszujemy sobie: że zwróciłъ na to uwagę swoją.”

— Znany Doktorъ Antomarchi, lekarzъ przybocznyъ Cesarza Napoleona na wyspie Sw. Heleny, umarłъ dnia 3 Kwietnia, po pięciodniowej słabości, w Яго-де-Куба, gdzie zostałъ pochowany z wielką okazałością.

— Dziennikъ *Temps* powiada: „Zapewniającъ, że Xiąże Angulemski jestъ mocno chory, z którego powodu są szczerze zasmucone wszyscy prawdziwi przychylni do starszej linii Бурбоновъ; mówimy tu o osobachъ рос-

нью коихъ, умеренные поступки Герцога умѣли поставить препону многимъ несообразностямъ коихъ въ случаѣ его смерти, можетъ быть не успѣлъ бы отвратить юный Герцогъ Бордосскій, и особенно еслибы хотѣли воспользоваться живостью его характера.”

3-го Июня.

31-го ч. прош. м. Палата составила проектъ закона о Юльскихъ торжествахъ, на которые назначено 200,000 фр. Въ слѣдъ за симъ Министръ торговли представилъ проектъ постановленія объ основаніи четырехъ каналовъ: (о принятіи котораго уже уведомлено) между Марною и Рейномъ, между Аною и Марною, боковой вдоль Гароны и каналъ соединяющій истокъ Адуръ съ Гароною. Г. Коломъ возсталъ противъ сего проекта, но едва началъ говорить, какъ поднялась ужасная гроза съ дождемъ и градомъ и помѣшала ему окончить. Вѣтеръ выломилъ окна въ верху залы, въ залѣ было такъ темно, что только при блескѣ, почти непрерывной молвіи, можно было различать предметы. Наконецъ гроза утихла, начались пренія и Палата приняла значительнымъ большинствомъ голосовъ 1, 2 и 4 статьи означеннаго проекта.

— Въ нѣкоторыхъ обществахъ а именно въ предмѣстіи Ст. Жерменскомъ распространился слухъ, что Герцогиня Беррійская опасно больна; такъ какъ легитимистскія газеты ничего о томъ не упоминаютъ, то извѣстіе это требуетъ подтвержденія.

— 3-го ч. будущ. м. проданъ будетъ съ публичнаго торга дворецъ Князя Таллейрана. Онъ оцѣненъ въ миллионъ фр.

— Одинъ изъ редакторовъ *Journ des Débats* отправляется съ Маршаломъ Султомъ въ Лондонъ, чтобы сообщать точныя извѣстія о коронаціонныхъ подробностяхъ.

— Вчера въ военномъ министерствѣ получены депеши съ уведомленіемъ, что болѣзнь Маршала Вале нисколько неопасна.

— Говорятъ, что Генераль Пире будетъ сопровождать Маршала Султа въ качествѣ адъютанта въ Лондонъ.

— Въ Греноблѣ 22 Мая, чувствуемо было довольно сильное землетрясеніе. Въ продолженіи 15 минутъ произошло три удара, изъ коихъ первый такъ былъ силенъ, что дома всколебались и растрескались нѣкоторые стѣны. (G. C.)

А н г л и я.

Лондонъ, 1-го Июня.

Послѣ продолжительныхъ преній въ Верхнемъ Парламентѣ, 29-го ч. пр. м. прочтенъ во второй разъ билль о бѣдныхъ въ Ирландіи. Непримиримыми врагами сего билля были Лорды Брумъ и Линдгустъ, а Князь Веллингтонъ противился только нѣкоторымъ условіямъ. При баллотировкѣ въ пользу прочтенія подано 149 голосовъ а противныхъ только 20; по сему большинство довольно значительное на сторонѣ Министровъ.

— Хотя Министры и рѣшили сократить по возможности предназначенныя на коронацію расходы, но не менѣе того при всей бережливости стараются придать какъ можно болѣе блеска этому торжеству. Съ особенной роскошью составленъ оркестръ для исполненія церковной музыки при богослуженіи въ Вестминстерскомъ аббатствѣ, и состоитъ изъ 400 артистовъ, между тѣмъ какъ на коронаціи покойнаго Короля состоялъ только изъ 187 чел. По недостатку мѣста на хорахъ надобно было разобрать большіе органы и заменить ихъ меньшими. Заключены условія съ знаменитѣйшими Англійскими пѣвцами и пѣвицами, которые будутъ исполнять произведенія Гендла, Аттуда, Смерта и Бойса.

— Въ Англійской газетѣ *Курьеръ* пишутъ, что Франція вѣроятно того же мнѣнія о Белгійскихъ дѣлахъ, какъ и другія державы. Хотя Белгійскій Король, согласно съ желаніемъ своихъ подданныхъ, употребляетъ всѣ средства, чтобы склонить Людовика Филиппа, помочь ему въ этомъ дѣлѣ, но предусмотрительный Монархъ не подалъ большихъ надеждъ на свое содѣйствіе, и Белгія должна приготовиться къ уступкѣ Голландіи спорныхъ земель, если государства сїи захотятъ положить конецъ распрямъ добровольною сдѣлкою. Что же касается до общаго долга, Король Французовъ намѣревается принять участіе въ семъ дѣлѣ, въ пользу своего зятя, основываясь на томъ, что справедливость требуетъ, чтобы Белгія была вознаграждена за понесенные убытки по поводу содержанія многочисленной арміи, въ коей не имѣла бы нужды въ другихъ обстоятельствахъ. Сверхъ того, Людовикъ Филиппъ ходатайствуетъ для Белгіи о нѣкоторыхъ преимуществахъ въ торговлѣ: на что, кажется, Король Нидерландскій несогласаается.

— Въ *City* говорятъ, что возникшая между Сиромъ

тропныхъ, зданіемъ которыхъ, умѣренное поступованіе Хіггиса, умѣло станąć на препятствіе не одной недореченности, которыхъ на случай его смерти, не здохъбы можа powieciając Xiąże Bordeaux, będący w samym kwiecie wieku, zwłaszcza, gdyby z żywocii charakteru jego, przez zle rady korzystać chciano.”

Дня 3.

Въ днѣ 31-мъ уchwalała Izba projekt do prawa, przeznaczający 200,000 franków na uroczystości lipcowe. Następnie wnosił Minister handlu projekt do prawa względem założenia czterech kanałów, (o przyjęciu którego już d. niesiono) między Marną i Renem między Aisne i Marną, boczny wzdłuż Garony, i łączący ujście Aduru z Garonną. P. Colomes zabrakł głos przeciw temu projektowi, lecz zaledwie rozpoczął mowę, gwałtowna burza, połączone z deszczem, gradem, i piorunami nie dozwoliła mu rzecz dalej prowadzić. Okna, będące u wierzchu sali, wyrwane zostały z wielkim łoskotem i gdyby nie ciągłe błyskanie, cała sala byłaby pogrążona w największej ciemności. Nakoniec uspokoiła się burza, Izba przystąpiła do rozpraw i znaczną większością zamieniła w prawo 1, 2 i 4 artykuł pomienionego projektu.

— W niektórych towarzystwach mianowicie na przedmieściu St. Germain, rozszła się wieść o niebezpiecznej chorobie Xiążki Berry: ponieważ gazety legitymistów nie o tém nie wspominają, wiadomość ta potrzebuje potwierdzenia.

— Dnia 3 go przyszłego miesiąca, będzie przedany przez licytacyę publiczną, pałac Xiążki Tallejranda. Cena początkowa milion franków.

— Jeden z redaktorów gazety *Jour. des Déb.*, udaje się z Marszałkiem Soult do Londynu, zapewne dla udzielania dokładnych doniesień o szczegółach koronacyjnych.

— Dnia wczorajszego nadeszły depesze z Marsylii do Ministerstwa Wojny z doniesieniem, że słabość Marszałka Valée, nie jest bynajmniej niebezpieczną.

— Mówią, że Jenerał Piré będzie towarzyszył Marszałkowi Soult, jako Adjutant, do Londynu.

— W Grenobli dało się uczuć dnia 22 Maja, dosyć mocne trząsienie ziemi. W ciągu 15 minut, miały miejsce trzy uderzenia, z których pierwsze tak silne, że zachwiały się domy, a mury niektóre rysow zostały. (G. C.)

A n g l i a.

Londyn, dnia 1-go Czerwca.

Po długich naradach w Izbie Wyższej, nastąpiło d. 29 b. m. drugie odczytanie bilu o ubogich Irlandzkich. Najzawziętшими przeciwnikami tego bilu, byli Lordowie Broughm i Lindhurst, a zaś Xiąże Wellington, tylko przeciwko niektórym oświadczał się warunkom. Przy głosowaniu pokazało się, że było za odczytaniem 149 głosów; a tylko 20 przeciwnych; większość zatem dużo znaczna, na stronie Ministrów.

— Lubo Ministrowie postanowili nie czynić żadnych przy koronacyi Królowej niepotrzebnych wydatków, jednak nic nie zaniedbują, co by, obok zamierzonej oszczędności, nadać mogło blask temu uroczystemu obrzędowi. Szczególniej muzyka kościelna, stanowiąca część służby Bożej, w opactwie Westminsterskiem, ma być tym razem wspólnie wykonaną. Przy koronacyi zeszłego Króla, w urzędowej na ten cel orkiestrze, znajdowało się 187 osób; teraz zaś ma być 400. Dla uzyskania obszerniejszego miejsca musiano sprzątnąć zwykłe organy, a inne natomiast dalej ustawić. Najznakomitsi angielscy śpiewacy i śpiewaczki już są na tę uroczystość zamówieni; mają oni wykonywać piosenki Haendla, Attwoda, Smarta i Boyce.

— Co się tyczy okoliczności belgijskich, *Kuryer* angielski jest tego mniemania, iż może zapewnić, że Francya skłonna jest do uważania sprawy belgijskiej w tém samém świetle, jak i inne wielkie Mocarstwa. Wprawdzie Król Belgijski podziela życzenia swoich poddanych, i d. kładą całej usilności, aby mógł pozyskać pomoc Ludwika Filipa. Lecz ten rozważny monarcha, miał nie wiele udzielić zachęty swemu zięciowi; tym sposobem musi się przygotować Belgia do odstąpienia Hollandyi wszystkich krajów, w sporze będących, jeżeli oba te mocarstwa zechcą po przyjacielsku ukończyć swoje spory. Co się tyczy wspólnego długu, w tém chce poprzeć Ludwik Filip żądania Belgijczyków, powołując się tém, iż słuszną jest rzeczą, aby ten kraj był wynagrodzony za koszta, jakie ponosić musi z przyczyn utraty zimywania znacznej siły wojennej, którejby wcale w innych okolicznościach nie potrzebował. Przy tém Król Francuzów domaga się także różnych korzyści handlowych dla Belgii; atoli Król Niderlandzki nie zdaje się być skłonnym do przyzwolenia na te wszystkie żądania.

— Rozeszła się pogłoska w *City*, że w skutku zbliz-

Робертомъ Пиллемъ и Лордомъ Джономъ Росселемъ связь, представляюща преобразование Англійскаго Министертва, и что некоторые изъ членовъ охранительной партіи, а именно: Сиръ Робертъ Пиль, Сиръ Грагамъ и Лордъ Стенлей, войдутъ въ составъ кабинета. Немногіе вѣрятъ симъ слухамъ. (О. Г. Ц. П.)

— Последнія извѣстія изъ Канады подтверждаютъ о казни двухъ взятыхъ въ плѣнъ мятежниковъ Лунта и Матевса. Всѣмъ другимъ начальникамъ мятежа приговореннымъ къ смерти дано время подавать прошеніе на счетъ облегченія, кромѣ одного по прозванію Теллера. Полагаютъ, что военный законъ введенный теперь въ Канадѣ будетъ уничтоженъ.

— Пароходъ *Great Western* доставилъ извѣстія изъ Нью-Йорка по коимъ городъ Чарлстонъ въ Южной Каролинѣ очень много претерпѣлъ отъ вторичнаго пожара случившагося 27 Апрѣля. Сдѣлалось добычею пламени нѣсколько церквей, новый театр и множество прекрасныхъ домовъ. 1,500 семействъ остаются подъ открытымъ небомъ и между ними нѣкоторые лишены всего своего имущества. — Портъ Тампико въ Мексикѣ Французы объявили въ блокировку и окружили 13-ю военными кораблями. Въ Верacruzъ говорили, что Мексиканскому конгрессу предложенъ проектъ закона на счетъ удаленія изъ области всѣхъ безъ изыятія Французовъ. (Г. С.)

НИДЕРЛАНДЫ.

Амстердамъ 29-го Мая.

Въ коммерческой газетѣ помѣщены слѣдующія, полученные изъ Англій, извѣстія: „Всѣ Государя, Посланники коихъ находятся въ Лондонѣ на конференціи, единодушно постановили подписать, вмѣстѣ съ Королемъ Вильгельмомъ, трактатъ, состоящій изъ 24 статей. Совѣтъ Нидерландскихъ Министровъ вѣроятно получилъ уже формальное о семъ важномъ дѣлѣ извѣщеніе; почему, кажется, не подлежитъ уже никакому сомнѣнію, что договорныя статьи вскорѣ приведены будутъ въ исполненіе. (О. Г. Ц. П.)

ИТАЛІЯ.

Неаполь, 22-го Мая.

Въ Правительственной газетѣ помѣщено 16-го ч. с. м. Королевское постановленіе, въ силу котораго, всѣмъ Сицилійцамъ, кои участвовали въ политическихъ преступленіяхъ, даровано всепрощеніе. Начальники заговорщиковъ исключены изъ амнистіи и отданы подъ судъ; но смертный приговоръ не можетъ быть надъ ними исполненъ, безъ Королевскаго утвержденія.

Туринъ, 26-го Мая.

Безпокойства въ Швейцаріи обращаютъ здѣсь вниманіе и приграничнымъ властямъ дано повелѣніе, чтобы во всемъ обращались съ сугубою бдительностію, особенно въ отношеніи нѣкоторыхъ особъ, коихъ сообщены имъ личныя примѣты. (Г. С.)

ИСПАНІЯ

Мадридъ, 23-го Мая.

Вчера Королева дѣлала смотръ 20 эскадронамъ конницы и 17 батал. пѣхоты, принадлежащимъ къ отряду Генерала Пардинаса. Королевская фамилія встрѣчена была съ живѣйшимъ восторгомъ. По окончаніи смотра, отрядъ Ген. Пардинаса, усиленный 800 чел. конницы, выступилъ въ Нижнюю Аррагонію. Здѣсь полагаютъ, что эта область, опустошенная Кабрерою, не будетъ въ состояніи продовольствовать 20 батал. пѣхоты и 15 эскадроновъ конницы; въ особенности же, вѣроятно окажется недостатокъ въ фуражѣ, ибо по этой причинѣ и прошлою зимою пало тамъ изъ 6,000 лошадей, почти половинное число.

Санъ-Себастьянъ, 24-го Мая.

Многіе увѣряютъ, что Д. Карлосъ намѣревался выступить изъ Бискайскихъ провинцій съ 10 ротами и соединиться съ Кабрерою, отрядъ котораго состоятъ изъ 12,000 чел. Говорятъ что Д. Карлосу едва удалось убѣдить Наварцевъ оставить свою родину; 25 баталіоновъ остается еще въ Наваррѣ и Гвипускоѣ.

— Д. Карлосъ отправилъ Барона де Лосъ Валесъ Посланникомъ къ состоящимъ съ нимъ въ дружественныхъ отношеніяхъ державамъ. (О. Г. Ц. П.)

ПОРТУГАЛІЯ.

Лиссабонъ, 23-го Мая.

Чрезвычайный Посолъ Греческаго Короля Графъ Метакса за нѣсколько дней сюда прибылъ, чтобы поднести Королевѣ знаки ордена Спасителя.

(изъ *Англ. газ.*)

Изъ Лиссабона пишутъ отъ 13 Мая, что отрядъ 3-го стрѣлковаго полка и національная гвардія города Гуарды, напали на 200 чел. Мигуелистовъ, при-

зенія сиръ Роберта Пелъ зъ Лордомъ J. Russell, наступитъ новое преобразование Министертва Англійскаго, и что нѣкоторые членовъ строннства zachowawczego, а мѣлановіе: Sir Peel, Sir Graham i Lord Stanley, wejda do składu gabinetu. Wiadomość ta niewiele znalazła wiary. (G.R.K.P.)

— Ostatnie doniesienia z Kanady, potwierdzają straconie dwóch do niewoli wziętych rokoszanów, Lounta i Matthews. Wszystkim innym przywódcóm powstania, już na śmierć skazanym, z wyjątkiem tylko jednego, nazwiskiem Tellers, dano czas do podania próśb o ulaskawienie. Mniemają powszechnie, że prawo wojenne, zaprowadzone teraz w Kanadzie, zostanie cofnięte.

— Przez statek parowy *Great Western*, otrzymano wiadomości z Nowego Yorku, według których, d. 27 Kwietnia, uierpiało bardzo wiele przez powtórny pożar, miasto Charlestown w Południowej Karolinie. Zgorzało kilka kościołów, nowy teatr i niemało pięknych domów. Przeszło 1,500 rodzin jest pozbawionych schronienia, a między temi niektóre całego majątku, jaki posiadały. — Port Tampico w Meksyku, ogłosili Francuzi za będący w stanie blokady i otoczyli 13 wojennymi okrętami. W Veracruz mówiono, że kongresowi Meksykańskiemu przetożony został projekt do prawa, względem wydalenia z kraju wszystkich bez różnicy Francuzów. (G.C.)

NIJDERLANDY.

Amszterdam, 29-go Maja.

Dziennik handlowy udziela następujące wiadomości, które otrzymał od swego korespondenta z Anglii: Przyjemną rzeczą będzie dla naszych czytelników dowiedzieć się, że wszystkie Mocarstwa, których Posłowie zgromadzeni są na konferencyą w Londynie, jednomyślnie uradzili podpisać z Królem Wilhelmem traktat, złożony z 24 artykułów. Ministerstwo Niderlandzkie pewnie już w tych dniach o tym ważnym przedmiocie zawiadomione zostało, a tѣm samѣm o wykonaniu rzeczzonego traktatu powątpiewaćby już nie należało. (G.R.K.P.)

WŁOCHY.

Neapol, 22-go Maja.

Dziennik Rządowy umieścił w dniu 16 b. m. dekret Królewski, który udziela ogólną amnestyą wszystkim Sycylijczykom, mającym udział w przestępstwach politycznych. Z tej amnestyi wyjęci są wszyscy naczelnicy rokoszu i oddani pod sąd najwyższej Izby; kara śmierci nie może być jednak na nich wykonana bez poprzedniego Królewskiego zatwierdzenia. (G.R.K.P.)

Turyn, 26 Maja.

Niesnaski w Szwajcaryi zwracają uwagę tutejszą, a władzom nadgranicznym polecono, żeby z podwojoną uwagą we wszystkim postępowały, szczególnie co do pewnych osób, względem których stosownie udzielono im rysopisy.

HISZPANIA.

Madryt, 23-go Maja.

Wczora odbyła Królowa przegląd 20 szwadronów i 17 batalionów, należących w wielkiej części do oddziału Jen. Pardiñas. Cała rodzina Królewska przyjmowana była z największym zapamię. Po odbytych przeglądzie, oddział Jen. Pardiñas, wzmocniony 800 końmi, udał się natychmiast w pochod do niższej Arragonii. Bardzo tu o tѣm wątpią, aby ten kraj, po doznanejniszczeniu przez Kabrerę, był w stanie utrzymać 20 batalionów piechoty i 15 szwadronów jazdy. Konie szczególnie cierpieć będą wielki niedostatek żywności: bo zeszłej zimy z 6,000, połowa prawie wydzuchała.

Z San Sebastian, 24 Maja.

Osoby świadome rzeczy zapewniają, że D. Karlos ma zamiar opuścić Biskajskie prowincye z 10 kompaniami, i połączyć się z Kabrerą, mającym 12,000 wojska. Mówią że z trudnością udało się D. Karlosowi namówić Nawarczyków do wyruszenia z ich rodzinnego kraju, jednak zostanie jeszcze 25 batalionów w Nawarrze i Guipuscoa.

— Baron de los Valles wysłany został przez Don Karlosa, w nowym poselstwie do przyjaźnych mu dworów. (G.R.K.P.)

PORTUGALIA.

Lisbona, d. 23 Maja.

Hrabia Metaxa, nadzwyczajny Poseł Króla Greckiego, przybył tu przed kilkoma dniami, dla oddania Królowej insygniów greckiego orderu Zbawiciela.

(z *gaz. Angiels.*)

Donoszą z Lisbony pod dnieniem 14 Maja, że oddział trzeciego półku strzelców, łącznie z gwardyą narodową miasta Guardy, uderzył na 200 Miguelistów, zbliżają-

блуждавшихъ къ сему городу, разбили и разстѣли ихъ. Непріятель потерялъ убитыми 11 чел. и 13 взято въ плѣнъ. Изъ Лиссабона отправлены войска на все пограничныя пункты, и если Мигуэлисты не будутъ укомплектовывать своихъ отрядовъ Испанскими дезертирами, то вѣроятно не осмѣлятся болѣе вступать въ бой. Говорятъ, что ими предводительствуетъ какой-то Испанецъ, назвавшійся Д. Мигуэлемъ и имѣющій большія деньги. (О. Г. Ц. II)

ТУРЦІЯ.

Константинополь, 16-го Мая.

Здѣсь замѣтна большая дѣятельность въ арсеналѣ и на корабляхъ, кои снабжены достаточнымъ числомъ матросовъ и получили повелѣніе быть въ готовности къ отплытію. По видимому, полученныя изъ Египта извѣстія подали поводъ къ этой дѣятельности; ибо не подлежитъ сомнѣнію, что изъ Александріи отправлена большая эскадра для крейсирования у Азіатскихъ береговъ. Мегмедъ-Али устроилъ флотъ свой на образецъ французскаго; онъ не повинуется во все фирманамъ Султана и старается усилить свою армию до 60,000 чел. Слѣдовательно слухи, что онъ имѣетъ уже 100 т. войска, оказываются неосновательными. (О. Г. Ц. II)

АМЕРИКА.

Нью-Йоркъ 7 Мая.

Французскій посланникъ въ Вашингтонѣ, получилъ 28 Апрѣля депеши изъ Веракрузъ, на военномъ бригѣ *Calypso*.—Въ газетѣ, издаваемой въ Пенсаколі, пишутъ что при отплытіи брига *Grampus* изъ Веракрузъ, тамъ ожидали начатія блокады замка *S. Juan de Ulloa*, который, по мнѣнію жителей въ состояніи защищаться нѣкоторое время. Мексиканцы соглашались заплатить Французамъ 800,000 долларовъ въ видѣ возмездія, но ни подъ какимъ видомъ не хотѣли удовлетворить другихъ требованій. Одинъ изъ владѣльцевъ помѣстій въ Мексикѣ предлагалъ правительству 10,000 лошадей, съ тѣмъ, чтобы вести войну съ Французами, а духовное сословіе, милліонъ долларовъ на военные издержки. Болѣе всего опасаются, чтобы федеральная партія, во время бомбардирования Французскимъ флотомъ города, не бросилась грабить жителей оного. Зажиточные горожане отправили женъ, дѣтей и дорогую домашнюю утварь въ Ялапу. Еще прежде отплытія брига *Grampus* получено изъ Веракрузъ извѣстіе, что Мексиканскій конгрессъ постановилъ удалить всѣхъ чужестранцевъ изъ владѣній республики. 22-го Апрѣля, Французскій флотъ началъ блокаду порта Тампико.

— Баронъ Дефоді, Французскій полномочный Министръ въ Мексикѣ, препроводилъ Французскому посланнику въ Вашингтонѣ ноту, въ коей между прочимъ опровергаетъ разнесшіяся въ Мексикѣ слухи, будтобы Французы стремятся къ завоеваніямъ.—Вотъ содержаніе представленныхъ Французскимъ посланникомъ Мексиканскому правительству непремѣнныхъ условій. Они заключаютъ въ себѣ всѣ требованія Франціи и объясняютъ поводъ оныхъ. Въ 1833 году, 5 чел. Французовъ были преданы смерти; тѣла ихъ, привязанныя къ конскимъ хвостамъ, волочили по улицамъ при восклицаніяхъ народа: *смерть всѣмъ гужеземцамъ!* и наконецъ разтерзали въ куски.—Преступленіе это оставалось до сихъ поръ безъ наказанія подъ предлогомъ, что обстоятельства дѣла весьма запутаны, и что судебный порядокъ требуетъ продолжительнаго времени. Изъ числа иностранцевъ, прибывшихъ на помощь Техасской республикѣ и попавшихся Мексиканцамъ въ плѣнъ, два Француза разстрѣляны въ Тампико, а Полковникъ Грегорио, по распоряженію котораго совершено это смертоубійство, произведенъ за то въ Генералы. Въ минувшемъ году одинъ изъ Французовъ былъ обвиненъ въ смертоубійствѣ, и безъ дальнѣйшаго изслѣдованія дѣла и улики въ преступленіи, заключенъ въ Веракрузъ на 10 лѣтъ въ тюрьму. Наконецъ Полковникъ Прадо, напавъ днемъ съ оружіемъ въ рукахъ, на Французскаго доктора, за то, что сей послѣдній не хотѣлъ осудить ему требуемой суммы денегъ. Докторъ едва избѣгъ смерти, и долженъ былъ выѣхать изъ края, ибо мѣстное начальство отказало ему въ удовлетвореніи. Французскій посланникъ требуетъ только 600,000 піастровъ, въ возмездіе за потери, понесенныя Французами во время междоусобій въ Мексикѣ, съ тѣмъ, чтобы раздать сія деньги тѣмъ изъ Французовъ, кои наиболѣе потерпѣли въ семь случаевъ; 20,000 піастровъ въ пользу семействъ двухъ Французовъ, лишенныхъ жизни безъ приговора суда; 9,600 піастровъ для лѣкаря, которому Полковникъ Прадо нанесъ нѣсколько ранъ; 2,000 піастровъ для Французовъ, которые были заключены въ тюрьмы и теперь уже освобождены; причемъ посланникъ требу-

ющихъ до этого мѣста, покораивъ неприязнію и зупеліе розпрошылъ. Pokonani utracili w zabitych 11, i 13 jeńców. Wyślano z Lisbony wojska do wszystkich punktów nadgranicznych, i jeżeli Migueliści nie będą dopełniać swych szeregów hiszpańskimi zbiegami, to do żadnego nie osmiał się działania. Mówią, iż jakiś Hiszpan niemi dowodzi; nazwał się on D. Miguelem i ma wiele przy sobie pieniędzy. (G.R.K.P.)

ТУРЦІЯ.

Константинополь, 16 Мая.

Вielka tu czynność panuje w arsenale i na okrętach, które są osadzone dostateczną liczbą majków i otrzymały rozkaz bydz w gotowości do podróży. Zda się, że wiadomości nadeszłe z Egiptu spowodowały taką czynność, bo jest rzeczą pewną, że wielka eskadra wypłynęła z Alexandryi i ma polecenie krążyć przy azyatyckim brzegu. Mehmed-Ali, urządził swoją marynarkę na sposób francuzki; nie zważa bynajmniej na firmany Sułtana i usiłuje doprowadzić swoje wojska do 60,000 głów; pokazuje się zatem, że wiadomości, jakoby miał już 100,000 wojska, były przedwczesne. (G.R.K.P.)

АМЕРИКА.

New-York, 7 Мая.

Военный брегъ французки *Calypso* прибылъ ту 28 Квiетнія, до французкиго Поста въ Вашингтоніе, з депежами з Веракрузъ.—Выходяча въ Пенсаколі газета donosi, że przy odpływaniu statku *Grampus*, z portu Veracruz, oczekiwano blokady zamku *S. Juan de Ulloa*; mniemano jednak, że się jakiś czas opierać zdoła. Meksykanie mieli zamiar wypłacić Francuzom 800,000 dolarow, jako kosztu wynagrodzenia; lecz nie chcieli żadnym sposobem przyzwolić na żądane przez tychże honorowe zadośćuczynienie. Jeden z obywateli meksykańskich ofiarował Rządowi dostawić 10,000 koni, a stan duchowny, milion dolarow na prowadzenie wojny. Obawiają się szczególnie, aby stronnictwo federacyjne nie zrabowało miasta, podczas bombardowania tegoż przez francuzką flotę. Mieszkańcy możliwie wystali żony, dzieci i kosztowniejsze sprzęty do Jalapy. Jeszcze przed wyjściem na morze statku *Grampus*, nadeszła wiadomość do Veracruz, że kongres Meksykański uchwalił wydalenie wszystkich francuzów z krajow rzeczypospolitej. W dniu 22 Kwiетнія, flota francuzka blokować zaczęła port Tampico.

— Baron Deffaudis, pełnomocny Minister francuzki w Meksyku, przesłał notę do francuzkiego Posta w Washingtonie, która między innemi zbija rozszerzone w Meksyku pogłoski o zamiarach zdobywczych Francyi. Oto jest treść głoówniejsza podanego Rządowi Meksykańskiemu przez Francuzkiego Posta ultimatum, w którym zawarte są wszystkie zażalenia i żądania Francyi: W roku 1833 zamordowano pięciu Francuzów w Atencingo, przywiązano ciała ich do konskich ogonow, wleczono wśród dnia przez ulice, i przy okrzykach ludu Meksykańskiego: *śmierć wszystkim cudzoziemcom!* na kawałki poszarpano. Zbrodnia ta, jeszcze nie została ukarana, pod pozorem, że okoliczności są nader zawiślane, i że sądowe formy są nazbyt rozwlekłe. Pomiedzy cudzoziemcami, przybyłemi na pomoc rzeczypospolitej Texiańskiej i którzy się Meksykańczykom w niewolę dostali, znajdowało się dwóch Francuzów; tych w Tampico natychmiast rozstrzelano, a Półkownik Gregorio, który ten mord popełnić rozkazał, posunięty został do stopnia Jenerała. W roku zeszłym obwiniono Francuza o zabójstwo, i bez dowodu popełnionej zbrodni, skazano na dziesięcioletnie więzienie w Veracruz. Nakoniec, Półkownik Prado, dowódzca Kolimy, napadł w dzień z bronią w ręku na francuzkiego lekarza, z powodu, że tenże wzbraniał się pożytecz mu i pewną ilość pieniędzy. Lekarz zdołał z trudnością uratować życie; musiał jednak wyjechać z kraju, bo władze miejscowe odmówiły mu swej opieki. Poseł Francuzki żąda tylko 600,000 piastrow, mających bydz rozdzielonemi pomiedzy tych mieszkancow francuzkich, którzy najwięcej przez wojnę domową w Meksyku ucierpieli; tudzież, 20,000 piastrow, dla rodzin dwóch Francuzow, zabitych bez sądowego wyroku; 9,600 piastrow, dla lekarza zranionego przez Półkownika Prado; 20,000 piastrow dla nieprawnie uwięzionych Francuzow, których natychmiast na wolność puszczono; przytém żąda, aby Jenerał Gregorio Gomez, Półkownik Prado i Sędziowie Meksykańscy, którzy jeńcow na śmierć skazali, byli natychmiast złożeni z urzędow, a rodzinom zamordowanych w Atencingo wypłacono 15,000 piastrow. Ultimatum to nie zawiera innych żadań pieniężnych ze strony Francyi; stoli domaga się, aby Francya uwa-

еть, чтобы Генераль Грегоріо Гомецъ Полковникъ Прадо и судьи, осудившіе на смерть пленныхъ, были отставлены отъ службы, а для семействъ убитыхъ въ Атининго было выдано 15,000 піастровъ. Условія сіи не заключаютъ въ себѣ другихъ денежныхъ претензій и ограничиваются требованіемъ, чтобы Франція пользовалась со стороны Мексиканскаго правительства, тѣмъ же уваженіемъ, какъ и другія государства, состоящая въ дружественныхъ отношеніяхъ съ Мексикою; чтобы Французскіе подданные, живущіе въ Мексикѣ, были освобождены отъ принужденныхъ ссудъ, и чтобы правительство не иначе лишало ихъ права вести мелочную торговлю какъ выдавъ имъ соответственное вознагражденіе. Мексиканскій Министръ Иностранныхъ Дѣлъ, получивъ сіи условія, изъявилъ свое удивленіе, что Баронъ Дефоди оставилъ мѣсто свое и сѣлъ на корабль, принявъ уже на себя характеръ Адмирала, а не мирнаго посланника, присовокупляя, что присутствіе Французской флотиліи у береговъ Мексики, еще болѣе запутываетъ дѣло и препятствуетъ разсмотрѣнію предложенныхъ условій по статьямъ, и что самыя условія, такъ унижительно для республики, что Президентъ оной никогда не рѣшится принять ихъ, не отказываясь впрочемъ войти съ Франціею въ переговоры, только на другихъ условіяхъ. (О.Г.Ц.П.)

С м ѣ с ѣ.

Записка, представленная Академикомъ, Ординарнымъ Профессоромъ Астрономіи при Дерптскомъ Университетѣ, Дѣйствительнымъ Статскимъ Совѣтникомъ Струве, П. Министру Народнаго Просвѣщенія, о трудахъ Берлинскихъ ученыхъ Беера и Медлера, относящихся до изображенія и описанія лунной поверхности.

Астрономическіе труды, относящіеся до изслѣдованія луны, сего ближайшаго и тѣснѣе прочихъ связаннаго съ землею свѣтила, всегда были предметомъ особеннаго вниманія и любопытства. За 200 лѣтъ предъ симъ, наблюденія Гевеліуса въ Данцигѣ дали первоначальныя свѣдѣнія о поверхности этого небеснаго тѣла. Онъ открылъ на лунѣ горы, равнины и заключилъ, что лунная поверхность устроена на подобіе земной; что она представляетъ мѣттики, моря и проч. Но прежде, нежели Астрономія близко ознакомилась съ топографіею луннаго полушарія, обращеннаго къ землѣ, теорія движенія луны была уже глубоко изслѣдована Ньютономъ, при помощи открытаго имъ всеобщаго тяготѣнія, также теоретическими изысканіями Эйлера, Клеро, Лагранжа и Лапласа. Для изслѣдованія же физической природы небесныхъ тѣлъ, надлежало ожидать усовершенствованія зрительныхъ орудій, телескоповъ.

Въ концѣ прошлаго столѣтія, Сиръ В. Гершель изобрѣлъ сильнѣйшія зрительныя орудія, быстро подвинувшія впередъ изученіе небесныхъ тѣлъ. Но углубляясь въ тайны звѣзднаго неба, разсматривая двойныя и многократныя звѣзды и туманныя пятна, онъ могъ наблюдать луну только по временамъ, случайно. Товій Майеръ въ Гёттингенѣ, составилъ генеральную карту луны, на которой обозначены были удовлетворительно различныя главнѣйшіе предметы, видимые на лунѣ небольшоими телескопами; но Шреттеръ въ Лиліенталѣ, снабженный почти столь же сильнымъ телескопомъ какъ Гершель, занялся первымъ точнѣйшимъ разсмотрѣніемъ лунной поверхности. Къ сожалѣнію, наблюденія его не имѣли ученаго плана; онъ ознакомилъ только съ нѣкоторыми подробностями, хотя и занимательными, но не имѣющими полноты и связи.

Только въ наше время лунная топографія была изслѣдована по плану зрѣлому и съ полнымъ успѣхомъ. Этимъ обязана Астрономія Банкиру въ Берлинѣ Вильгельму Бееру, брату знаменитаго музыкальнаго композитора Мейера-Беера.

Въ 1830 году Бееръ основалъ въ своемъ имѣніи въ Шарлоттенбургѣ небольшую обсерваторію, снабдивъ ее отличнымъ, средней величины Фраунгоферовскимъ телескопомъ, поставленнымъ на штативѣ подобномъ Дерптскому. Соединившись съ ученымъ любителемъ Астрономіи Медлеромъ, они въ теченіи 7 лѣтъ успѣли составить карту луны, которая возбуждала справедливое удивленіе современниковъ и должна почитаться первымъ точнымъ и полнымъ изображеніемъ луны. Достоинство этой карты оценено знающими судьями. Его Величество Король Датскій пожаловалъ Бееру орденъ Данненброга, а Институтъ Французскій присудилъ симъ ученымъ награду Лаланда. Разборъ этой карты Бесселемъ утвердилъ мнѣніе о семъ знаменитомъ трудѣ. Впрочемъ, оценить его достойнымъ образомъ можно было только по выходѣ въ свѣтъ самаго сочиненія, заключающаго въ себѣ подробности измѣреній, также общее и топографическое описаніе луны. Сочиненіе это за-

жана была на равнѣи съ народами нѣзвѣдающими наибольшей пріхыльносці, абы поддани французцы, мѣскажы въ Мекыку, уволюени были од прымужzonych позычек, і абы только за stosowném wynagrodzeniem mogli mieć odjęty przywilej prowadzenia handlu szczegółowego. Meksykański Minister spraw zagranicznych, otrzymawszy pomienione ultimatum, okazał swoje zaskiwienie, że Baron Deffaudis udał się na pokład okrętu, a nie pozostał w miejscu swego urzędowania, przez co przybrał postać dowodzącego Admirała, nie zaś postać pokoju. Nakoniec, zrobiwszy uwagę, że obecność francuskiej floty przy wybrzeżu meksykańskiem rzecz samą czyni jeszcze zawikławszą i nie dozwala Rządowi wziąć pod rozwagę pojedynczych punktów podanego ultimatum, dodaje, że ten akt zawiera w sobie tak obrażające warunki, iż Prezydent rzeczypospolitej, nigdy się do ich przyjęcia skłonić nie może; jednak nie będzie się wzbraniał traktować z Francją na innych zasadach. (G.R.K.P.)

Rozmaitości.

PISMO, ZŁOŻONE PRZEZ AKADEMIA, ZWYCZAJNEGO PROFESORA ASTRONOMII PRZY UNIWERSYTECIE DORPACKIM, RZECZYPOSPOLITEJ, RĄDZĘ STANU STRUVE, P. MINISTROWI NARODOWEGO OŚWIECZENIA, O PRACACH BERLIŃSKICH UCZONYCH BEERA I MEDLERA, WZGLĘDEM WYOBRAŻENIA I OPISANIA POWIERZCHNI KSIĘŻYCA.

Prace Astronomiczne, odnoszące się do rozpoznania Księżyca, tej najbliższej i ściślej od innych połączonych z Ziemią gwiazdy, były zawsze przedmiotem szczególnej uwagi i ciekawości. Przed dwiestą laty, postrzeżenia Heveliusza, w Gdańsku czynione, dały początkowe wiadomości o powierzchni tego ciała niebieskiego. Dostrzegł on na Księżycu góry, równiny i uczynił wniosek, że powierzchnia Księżyca podobna jest do powierzchni Ziemi; że Księżyc zawiera w sobie lądy, morza i t. d. Ale pierwiej, niżeli się Astronomia oznajomiła z topografią półkuli księżycowej, ku ziemi obróconej, teoria ruchu Księżyca była już głęboko zbadana przez Newtona, za pomocą odkrytego przezeń powszechnego ciążenia; tudzież teoretycznymi badaniami Eulera, Clairauta, Lagrange i Laplace. Dla zbadania zaś fizycznego przyrządzenia ciał niebieskich, należało oczekiwać udoskonalenia teleskopów.

W końcu przeszłego wieku, Herschell wynalazł bardzo mocne narzędzia do wsparcia wzroku, które sztychko posunęły poznanie ciał niebieskich. Ale, zagłębiając się w tajemnice nieba gwiazdowego, rozpatrując podwójnej i wielokrotnej wielkości gwiazdy, jako też plamy mgliste, mógł on tylko obserwować Księżyc niekiedy, przypadkowo. Tobiasz Mayer w Göttingie, ułożył jeneralną mapę Księżyca, na której dość dobrze oznaczone były rozmaite przedmioty główniejsze, widziane na Księżycu przez niewielkie teleskopy; ale Schröter w Lilienthalu, mając teleskop tak prawie mocny jak Herschella, pierwszy zajął się dokładniejszem rozpatrzeniem powierzchni Księżyca. Szkoda, że postrzeżenia jego nie miały uczzonego planu; oznajomił on tylko z niektórymi szczegółami, chociaż zajmującymi, ale niemającymi zupełności i związku.

W naszych tylko czasach topografia Księżyca została rozpoznana podług planu dojrzałego i z zupełnem powodzeniem. Astronomia winna to jest bankierowi w Berlinie Wilhelmowi Beer., bratu znakomitego kompozytora muzycznego Meyer-Beera.

W roku 1830, Beer założył w swoim majątku w Charlottenburgu, niewielkie obserwatorium, opatrzywszy je dobrym, średniej wielkości teleskopem Fraunhofera, urządzonym na podstawie, do Dorpackiej podobnej. Połączysz się z uczonym miłośnikiem Astronomii Medlerem, w przeciągu siedmiu lat, ułożyli mapę Księżyca, która słusznie wzbudza podziwienie współczesnych i powinna się uważać za pierwsze dokładne i zupełne wyobrażenie Księżyca. Wartość tej mapy przez umiejętnych sędziów została oceniona. Najjaśniejszy Król Duński udarował Beera orderem Dannenbroga, a Instytut Francuzki przysądził tym uczonym nagrodę Lalandy. Rozbiór tej mapy przez Bessela potwierdził opinią o tej znakomitej pracy. Zresztą, ocenić ją godnym sposobem można tylko było po wyjściu na świat samego dzieła, zawierającego w sobie szczegóły wymiarów, tudzież ogólne i topograficzne opisanie Księżyca. Dzieło to na taką zasłużyło pochwałę Rządu Pruskiego, że Najjaśniejszy Król mianował Beera wprost Radcą Tej-

служило такое одобрение Прусского Правительства, что Его Величество Король пожаловалъ Бера прямо въ Тайные Совѣтники, хотя онъ не находился прежде въ службѣ. — Сочинение состоитъ изъ двухъ отдѣленій. Въ первомъ описывается общія Селенографія или физика луны; во второмъ содержится топографія, т. е. подробное описаніе различныхъ частей лунной гемисферы.

Любопытно сравнивать различный ходъ Географіи и Селенографіи. Первая отъ подробностей восходитъ до общихъ видовъ, вторая отъ общихъ свѣдѣній, по мѣрѣ усиленія Оптики, нисходитъ до подробностей. Естественно, что послѣ трудовъ Бера и Медлера общія свѣдѣнія въ Селенографіи превзошли во многомъ Географію. Но сія-то самая выгода и заставляетъ Астрономію отказаться отъ мельчайшихъ подробностей, которыя доставляетъ намъ Географія о всѣхъ частяхъ земли, обитаемыхъ или доступныхъ.

Изъ первой части сочиненія явствуетъ, что тѣ же способы, какіе употребляются для точной Географіи, употреблены и въ Селенографіи. — По опредѣленіи долготы и широты 104 неподвижныхъ на лунѣ пунктовъ, гемисфера ея связалась цѣпью изъ 176 треугольниковъ, стороны коихъ служатъ основаніями для опредѣленія множества второстепенныхъ пунктовъ, необходимыхъ для измѣреній и очерковъ подробностей.

На поверхности луны повсюду представляются округлыя формы, какъ въ равнинахъ обставленныхъ горами, такъ и въ кратерахъ, т. е. углубленіяхъ, на значительное разстояніе ниже поверхности. Въ сочиненіи показаны величины діаметровъ 148 кратеровъ и 1,095 измѣреніями опредѣлены многія изъ окружающихъ ихъ возвышенностей, считая отъ два углубленія или отъ поверхности равнины. Отсюда выходитъ, что величайшія на лунѣ горы равняются съ возвышенностями Гималайскаго хребта, а самыя малыя, въ 40 тоазовъ, не превосходятъ высоту зданій, воздвигнутыхъ человѣческими руками.

Объемъ этой записки не позволяетъ сдѣлать извлеченія изъ главы, въ которой описывается вообще поверхность луны, и тѣмъ еще менѣе изъ топографіи ея. Но если съ одной стороны видимъ большое сходство въ разностяхъ возвышеній на лунѣ и на землѣ, то съ другой замѣчается вообще разительное между сами тѣлами несходство. Нависъ моря, озера, рѣки, даже самая атмосфера, на лунѣ совсѣмъ не существуютъ. Она есть тѣло сухое, безплодное. Отсюда слѣдуетъ, что если и предположимъ, что всѣ небесныя тѣла населены живыми существами, селениты должны совершенно различествовать отъ обитателей земли, а произрастенія лунныя, если онѣ есть, подлѣжать инымъ условіямъ.

Во всякомъ случаѣ, послѣ трудовъ Бера и Медлера, астрономическія сочиненія не будутъ наполняться бреднями, которыя порождаетъ иногда воображеніе, не удерживаемое уздой измѣреній и вычисленій. Можно съ достовѣрностью заключить, что Селенографія никогда не дойдетъ до послѣднихъ подробностей, а можетъ представить только общія данныя, тѣмъ не менѣе вѣрныя и важныя для Естественной Исторіи сего тѣла. По опыту извѣстно, что простымъ глазомъ можно разглядѣть человека на разстояніи 7 верстъ. Луна отстоитъ отъ земли на 350 т. верстъ, слѣдовательно нуженъ телескопъ, увеличивающій діаметры предметовъ въ 50 т. разъ, чтобы усмотрѣть на лунѣ такіе предметы, какіе видимъ на землѣ въ разстояніи 7 верстъ.

Телескопы, коими доселѣ наблюдали луну, увеличивали не болѣе какъ въ 300 разъ. Сильнѣйшіе рефракторы увеличиваютъ въ 1,500 и ни какъ не болѣе 2,000 разъ. По сему всякія ожиданія на изученіе подробностей луны совершенно тщетны; и со всѣмъ тѣмъ остается еще многое сдѣлать для Селенографіи. Положимъ, что стали бы наблюдать луну рефракторомъ увеличивающимъ въ 1,500 разъ, каковой будетъ на Пулковской Обсерваторіи, тогда лунная поверхность представится въ 25 разъ большею, нежели въ телескопѣ Бера. И такъ если сямъ послѣднимъ телескопомъ надлежало наблюдать луну семь лѣтъ, то рефракторомъ Пулковскимъ надо было было наблюдать ее 200 лѣтъ. Конечно, ни одинъ Астрономъ не предприметъ подобнаго неисполнимаго труда, но съ такими сильными пособіями можно будетъ изучать отдѣльныя части луны, какъ напр. кратеръ Коперниковъ, и проч. Со временемъ же, многими повторенными наблюденіями, при различныхъ условіяхъ, Астрономія, можетъ быть, достигнетъ до знаній нынѣ совершенно неожиданныхъ. Таковое изученіе сдѣлалось особенно возможнымъ теперь, когда положены Берлинскими учеными твердыя начала, и когда общія о лунѣ свѣдѣнія получили надлежащую точность. (Спб. В.)

nym, chociaż pierwiej nie był w służbie. — Dzieło składa się z dwóch oddziałów. W pierwszym opisana jest powszechna Selenografia czyli Fizyka Xiężycą; w drugim zawiera się topografia, to jest: szczegółowe opisanie różnych części półsfery księżycowej.

Ciekawą jest rzeczą porównywać rozmaity postęp Geografii i Selenografii. Pierwsza od szczegółów wznosi się do ogólnych kształtów, druga od ogólnych wiadomości, w miarę udoskonalenia optyki, zniża się do szczegółów. Samo z siebie wypada, że po pracach Beera i Medlera ogólne wiadomości Selenografii w wielu rzeczach przewyższyły Geografią. Ale taż właśnie korzyść zmusza Astronomów odstąpić od drobniejszych szczegółów, które nam dostarcza Geografia o wszystkich częściach Ziemi, zamieszkałych albo dostępnych.

Z pierwszej części dzieła okazuje się, że też sposoby, jakie są używane w dokładnej Geografii, użyte są i w Selenografii. — Po oznaczeniu długości i szerokości 104 nieruchomych na Xiężycu punktów, na jego półsfery uformowała się sieć ze 176 trójkątów, boki których służą za podstawy do oznaczenia mnóstwa punktów drugiego rzędu, niezbędnie potrzebnych dla wymiarów i określeń szczegółów.

Na powierzchni Xiężycą okazują się wszędzie okrągłe formy, tak na równinach otoczonych górami, jako i w kraterach, to jest: w zagłębieniach znacznej odległości od powierzchni. W dziele wykazana jest wielkość średnic 148 kraterów i 1,095 wymiarami oznaczone są wiele z otaczających je wyniosłości, licząc od dna głębin czyli od powierzchni dolin. Ztąd wypada, że największe na Xiężycu góry równają się z wyniosłościami grzbietu Himalajskiego, a najmniejsze, mające 40 sążni, nie przechodzą wysokości budowli, ręką ludzką wzniesionych.

Granice tego pisma nie pozwalają zrobić wyciągu z rozdziału, w którym opisana jest w ogólności powierzchnia Xiężycą, a tém bardziej z jego topografii. Ale, jeżeli z jednej strony widzimy wielkie podobieństwo w różnicach wzniosłości na Xiężycu i na ziemi, tedy z drugiej postrzega się w ogólności uderzające między temi ciałami niepodobieństwo. Nasze morza, jeziora, rzeki, sama nawet atmosfera, na Xiężycu zupełnie nie istnieją. Jest to ciało suche, płonne. Ztąd wypada, choćbyśmy przypuścili, że wszystkie ciała niebieskie są zamieszkałe przez istoty żyjące, tedy Selenici powinni zupełnie różnić się od mieszkańców Ziemi, a rośliny księżycowe, jeżeli są, innym ulegają warunkom.

W każdym razie, po pracach Beera i Medlera, dzieła Astronomiczne nie będą napętlone marzeniami, które dawały niekiedy wyobrażenie, na wymiarach i wyliczeniach nieoparte. Można wniesć z pewnością, że Selenografia nigdy nie dojdzie do ostatnich szczegółów, ale może tylko okazać ogólne dane, nie mniej jednak pewne i ważne dla Historii Naturalnej tego ciała. Wiadomo z doświadczenia, że gołym okiem można dojrzeć człowieka w odległości siedmiu wiorst. Xiężyc odдалony jest od Ziemi na 350,000 wiorst, a zatem potrzeba teleskopu, powiększającego średnicy przedmiotów 50,000 razy, ażeby dojrzeć na Xiężycu takie przedmioty, jakie widzimy na Ziemi w odległości wiorst siedmiu.

Teleskopy, któremi dotąd obserwowano Xiężyc, powiększały nie więcej nad 300 razy. Najmocniejsze refraktory powiększają 1,500, a nigdy więcej nad 2,000 razy. Wszelkie więc oczekiwania, względnie zbadań szczegółów Xiężycą, zupełnie są próżne; pomimo to jednak, zostaje jeszcze wiele uczynić dla Selenografii. Przypuśćmy, że będą obserwować Xiężyc przez refraktor, 1,500 razy powiększający, jaki będzie na Obserwatorium Pułkowskim, tedy powierzchnia Xiężycą okaże się 25 razy większą, niżeli przez teleskop Beera. Jeżeli więc tym ostatnim teleskopem trzeba było obserwować Xiężyc siedm lat, tedy przez refraktor Pułkowski trzeba by go było uważać 200 lat. Żaden zapewne Astronom nie przedsięwzięnie tej niepodobnej do wykonania pracy; ale tak dzielnymi pomocami można będzie zbadać oddzielne części Xiężycą, jak na przykład, Krater Kopernika, i t. d. A z czasem, przez wiele powtórzonych postrzeżeń, pod różnymi warunkami, byż może, że Astronomia dojdzie do wiadomości, całkiem teraz niespodziewanych. Takie zbadanie stało się szczególnie teraz podobnem do wykonania, kiedy Berlińscy uczeni gruntownie położyli zasady, i kiedy ogólne o Xiężycu wiadomości należyta otrzymały dokładność.

(G.S.P.)